

Aan de leden van de Gemeenteraad
Postbus 1
2650 AA BERKEL EN RODENRIJS

Van	College van B&W
Onderwerp	Bestuursopdracht versterken grip op het sociaal domein
Datum	7 juni 2022
Ons kenmerk	U22.02519

Geachte leden van de raad,

Bij verschillende gelegenheden heeft u benadrukt dat u de grip op het sociaal domein wil verstevigen, zie bijvoorbeeld motie 2019-036 en toezeggingen 2019-094 (afgehandeld) en 2020-009. In de gemeente-begroting 2022 heeft u hiervoor middelen beschikbaar voor gesteld. Met deze brief informeren wij u over het programma 'Grip op het sociaal domein' dat wij hebben opgezet om dit uit te werken.

Samenvatting

1. De voorzieningen in het sociaal domein zijn belangrijk voor veel inwoners en de uitgaven maken een groot deel uit van de gemeentebegroting.
2. Het is belangrijk dat we hier grip op houden, dat wil zeggen dat we zo goed mogelijk het gebruik en de kosten inschatten, de realisatie monitoren en deze verantwoorden.
3. Met name bij de maatwerkvoorzieningen in de Participatiewet, Jeugdwet en Wet maatschappelijke ondersteuning is prognosticeren soms lastig vanwege de opneideregelingen, grillige groei en afhankelijkheid van derden.
4. Grip op het sociaal domein draagt bij aan gezonde gemeentefinanciën, betere besluitvorming over het voorzieningenniveau en aan continuïteit van voorzieningen voor onze inwoners.
5. Met het realistisch begroten hebben we al stappen gezet richting meer grip. Om de grip verder te verstevigen starten we dit programma in de vorm van een bestuursopdracht aan de ambtelijke organisatie.
6. We bouwen voort op wat we al hebben. Ons uitgangspunt is dat de reguliere planning & control cyclus leidend is en we deze cyclus voor het sociaal domein versterken. Het programma heeft een looptijd van twee jaar en kent een aantal concrete projecten.
7. Het is belangrijk om voor ogen te houden dat het sociaal domein complex is met vele afhankelijkheden en een beperkte ruimte voor lokale keuzen. Verrassingen zijn daarmee niet altijd uit te sluiten, ondanks dit programma. Meer grip betekent dus niet per definitie dat we lagere kosten maken in het sociaal domein.

Aanleiding

In 2022 ramen we voor de voorzieningen in het sociaal domein in totaal € 52 miljoen netto aan uitgaven (primaire begroting, programma 4). Dit is circa 33% van de begroting. Van de voorzieningen in het sociaal domein maken veel inwoners gebruik. Tot het sociaal domein rekenen we ten eerste maatwerkvoorzieningen in het kader van onder meer de Participatiewet, Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) of Jeugdwet. Dat zijn individuele voorzieningen zoals een bijstandsuitkering, een behandeling van een jeugdige of hulp bij het huishouden voor een oudere inwoner. Dit zijn wettelijke taken die de gemeente moet uitvoeren en waar we nauwelijks ruimte hebben voor eigen keuzen. Ten tweede vallen onder het sociaal domein algemene, vrij toegankelijke voorzieningen zoals het algemeen maatschappelijk werk of het Centrum voor Jeugd en Gezin. Ook deze voorzieningen hebben we als wettelijke taak, maar in de regel hebben we hierin wat meer beleidsvrijheid dan ten aanzien van de maatwerkvoorzieningen.

De afgelopen jaren is het voorgekomen dat we aan met name de maatwerkvoorzieningen meer uitgaven dan begroot. Wij hebben als ambitie om in control te komen. U heeft hierover motie 2019-036 aangenomen en er zijn toezeggingen gedaan (2019-094, afgehandeld, en 2020-009). Met het realistisch begroten hebben we hier al stappen in gezet. Dit houdt in dat we op basis van een aantal concrete parameters het gebruik en de kosten van de maatwerkvoorzieningen zo goed mogelijk proberen in te schatten. Het gebruik van data is hierin een belangrijk aspect. Met de gemeentebegroting 2022 heeft u ons financieel in staat gesteld de grip verder te verstevigen. Ons college onderschrijft het belang hiervan. Daarom starten we een programma. Hiervoor hebben wij een bestuursopdracht aan de ambtelijke organisatie gegeven.

Het bestuurlijk belang van grip op het sociaal domein

Grip op het sociaal domein draagt bij aan continuïteit van de voorzieningen voor onze inwoners en aan gezonde gemeentefinanciën. Meer grip op het sociaal domein stelt u ten eerste beter in staat om beleids- en financiële keuzen vooraf integraal af te wegen omdat we van tevoren de autonome ontwikkelingen in het sociaal domein zo goed mogelijk inschatten. Ten tweede is het dan minder vaak nodig om tussentijds de plannen ingrijpend bij te stellen vanwege onvoorziene tegenvallers. Zo'n bijstelling kan zijn dat we moeten bezuinigen op voorzieningen of dat nieuwe initiatieven niet kunnen doorgaan. Bovendien verwachten we dat we, wanneer we meer grip krijgen, we vaker met uw raad het beleidsinhoudelijke gesprek kunnen voeren naast de reguliere planning en control momenten. Bijvoorbeeld over wat onze inzet betekent voor onze inwoners en waar kansen liggen voor verbetering. Het gesprek gaat nu nog vaak over de financiën van het sociaal domein en over financiële afwijkingen.

Beter inschatten, monitoren en verantwoorden

Met het verbeteren van de grip op het sociaal domein richten we ons op de maatwerkvoorzieningen van de Jeugdwet, Participatiewet en Wmo. Hier is het grootste deel van de uitgaven mee gemoeid, is de voorspelbaarheid het laagst en is de behoefte om meer grip te krijgen het grootst. Met het programma beogen we enkele concrete effecten te bereiken. We willen ten eerste het gebruik en de kosten van het sociaal domein beter prognosticeren, zowel inhoudelijk als financieel. Ten tweede willen we lopende de uitvoering eventuele inhoudelijke en financiële afwijkingen tijdig signaleren en analyseren en ten slotte willen we de realisatie achteraf goed kunnen verantwoorden. Dit alles moet er toe leiden dat we de begroting tussentijds zo min mogelijk hoeven aan te passen en dat de realisatie zo min mogelijk afwijkt van de begroting. Onze streefwaarde bij de jaarrekening 2024 is een afwijking van minder dan respectievelijk 5% en 2%.

Grenzen aan grip

Voor het inschatten van gebruik en kosten van maatwerkvoorzieningen is het belangrijk dat we realistisch zijn en voor ogen houden dat veel factoren invloed hebben en dat dit het inschatten daarvan bemoeilijkt. Bijvoorbeeld verandering van wetgeving, de arbeidsmarkt, de economie en de situatie in de wereld. Dat betekent dat onverwachte gevolgen voor de bestedingen niet uit te sluiten zijn. Verder moeten we beseffen dat we niet kunnen voorkomen dat uitgaven stijgen als gevolg van autonome ontwikkelingen. Het abonnementstarief in de Wmo is hier een duidelijk voorbeeld van. Een andere factor die bijdraagt aan de complexiteit is onze afhankelijkheid van informatie van derden zoals het rijk en de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR). We krijgen van hen niet altijd op tijd de juiste informatie.

Voor de monitoring en verantwoording is het van belang of de beleidsdoelen duidelijk en meetbaar zijn. Het formuleren van scherpe beleidsdoelen in kaderstellende documenten zoals (samenlevings-)visies, beleidsplannen en de begroting zien wij als een gezamenlijke opgave van raad en college.

Onze aanpak

In het programma nemen wij als uitgangspunt dat de planning & control cyclus leidend is en dat de instrumenten die we ontwikkelen deze cyclus moeten versterken. We starten met drie projecten, andere volgen later. Deze zijn gericht op het stroomlijnen van de interne rapportagesystematiek, de doorontwikkeling van het 3D dashboard dat de ambtelijke organisatie gebruikt ten behoeve van de planning en control cyclus en het handelingskader verzilveringspercentages. Wat gaat u hiervan merken? De projecten verbeteren ons instrumentarium zodat wij betere prognoses kunnen maken en sneller afwijkingen van de prognoses kunnen signaleren en analyseren. Dat stelt ons in staat u eerder en beter te informeren via de planning en control cyclus. Dit helpt u in uw sturende en controlerende rol. De looptijd van het programma is twee jaar, maar wat we in gang zetten is nooit 'af'. Met elke ronde van de planning & control cyclus hebben we immers de kans om verbeteringen te realiseren.

Wij vertrouwen erop u met deze brief voldoende te hebben geïnformeerd en motie 2019-036 en toezegging 2020-009 hiermee te hebben afgedaan. We informeren u in ieder geval over de voortgang van de bestuursopdracht in de jaarrekening 2022 en verder.

Met een vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Lansingerland



Mickel Beckers
Gemeentesecretaris



drs. Pieter van de Stadt
Burgemeester